

Česko mezi strategickými surovinovými projekty EU chybí. Kritické suroviny přitom leží v deponiích certifikovaných produktů

Evropská komise 9. října 2026 zařadila mezi strategické projekty podle nařízení (EU) 2024/1252 dalších 46 záměrů z 16 členských států. Česká republika ve druhém kole nezískala žádný. Přitom na tuzemských deponiích certifikovaných produktů leží přibližně 140 mil. tun materiálu, který obsahuje hliník, titan, gallium, germanium i prvky vzácných zemin – tedy suroviny, o které Evropa usiluje. Tento zdroj je již vytvořen, nevyžaduje otvírku nového ložiska a je v držení tuzemských subjektů.

Co Komise rozhodla

Ve druhém kole výběru Komise posuzovala 171 žádostí a vybrala 46 projektů s předpokládanou kapitálovou potřebou přibližně 21,1 mld. EUR. Spolu s 47 projekty z března 2025 tak má Unie na svém území 93 strategických projektů. Nové záměry pokrývají 15 ze 17 strategických surovin.

Zaměření projektů 2. kola	Počet
Recyklace a získávání druhotných surovin	19
Zpracování	11
Těžba	8
Integrované projekty	8

Nejvíce projektů, osm, získalo Německo, z toho čtyři v oblasti recyklace. Uspěly i sousední země: Slovensko se dvěma projekty (rafinace a recyklace gallia GaRefine, primární hliník Slovalco) a Polsko. Česká republika přitom před rokem a půl, v prvním kole v březnu 2025, uspěla se dvěma projekty: těžbou lithia na Cínovci a získáváním manganu z historických odkališť v Chvaleticích. Zejména druhý z nich dokládá, že Komise považuje za strategický i dříve uložený materiál. Ve druhém kole však Česká republika nezískala nic.

Strategický status přináší zkrácené povolování – nejvýše 27 měsíců u těžby a 15 měsíců u zpracování a recyklace – a usnadněný přístup k financování. Automatickou finanční podporu z rozpočtu EU nezakládá. Komise ohlásila další výzvu ještě do konce roku 2026.

Rámcem jsou cíle nařízení (EU) 2024/1252 pro rok 2030: domácí těžba má krýt nejméně 10 % roční spotřeby strategických surovin, zpracování 40 % a recyklace 25 %. Z žádné třetí země nemá pocházet více než 65 % spotřeby kterékoli strategické suroviny.

Domácí zdroj, který už existuje

Česká republika nemusí kritické suroviny hledat jen v nových ložiscích. Desítky let uložené vedlejší energetické produkty (VEP) z uhelných elektráren a tepláren představují soustředěný, prozkoumaný a dostupný zdroj. Konzervativní odhad ASAM, z. s. činí přibližně 140 mil. tun na deponiích s vysokou a střední perspektivou.

Na deponie byl ukládán certifikovaný produkt. VEP jsou registrovány podle nařízení REACH (ES) č. 1907/2006 a mají certifikaci jako stavební výrobky; nejde tedy o odpad ve smyslu zákona č. 541/2020 Sb. Všechny deponie certifikovaných produktů prošly posouzením vlivů na životní prostředí a vyluhovatelnost je pravidelně sledována.

VEP nejsou nerosty podle zákona č. 44/1988 Sb., horního zákona. Český báňský úřad v červnu 2026 potvrdil, že deponie nejsou ložiskem nerostů a jejich odtěžení není hornickou činností. Novela stavebního zákona č. 283/2021 Sb., podepsaná prezidentem republiky v září 2026, zařazuje deponie mezi vyhrazené stavby.

Co deponie obsahují

Nejpodrobnější data přinesl projekt TA ČR / MPO TITSMPO816 (2021), který hodnotil 34 úložišť a na šesti z nich odebral a analyzoval vrtná jádra (VŠCHT Praha, Česká geologická služba, GET). Výsledky ukazují souběžný výskyt několika surovin ze seznamů nařízení (EU) 2024/1252.

Složka	Orientační obsah	Postavení podle nařízení (EU) 2024/1252
Al ₂ O ₃	25–30 hm. %	hliník – strategická surovina
TiO ₂	3–6 hm. %	titan – kritická surovina, kovový titan strategická
Prvky vzácných zemin (REE)	cca 300–1 000 ppm	REE pro magnety – strategické suroviny
Gallium	30–45 ppm, lokálně do 60 ppm	strategická surovina
Germanium	10–30 ppm	strategická surovina
V, Nb, Zr	zvýšené obsahy	vanad a niob – kritické suroviny

Zdroj: TITSMPO816 – Souhrnná výzkumná zpráva, TA ČR / MPO, 2021; Strategie a surovinová politika ASAM 2026–2032.

Nejvyšší obsahy vykazují deponie ze spalování uhlí sokolovské pánve. Na deponii Smolnická výsypka (Vřesová) činí průměrné obsahy Al₂O₃ 30 hm. %, TiO₂ 6,1 hm. % a oxidů vzácných zemin 0,1 hm. %. Gallium má na většinu ověřovaných deponií stabilní obsah, protože jeho chování úzce souvisí s hliníkem.

Jednotlivé prvky jsou přítomny v nízkých koncentracích. Samostatné získávání gallia nebo germania by vyžadovalo obsahy v řádu stovek ppm. Ekonomický smysl proto má souběžné získávání více složek v jednom technologickém řetězci, v němž nosnou roli hraje hliník a titan.

Stavebnictví nyní, kritické suroviny výhledově

ASAM rozvíjí znovuvyužití deponií ve dvou navazujících liniích. Obě využívají tentýž materiál a vzájemně se nevyklučují.

- 1. Objemová linie – redeponizace pro stavebnictví.** S útlumem uhelné energetiky klesne tuzemská produkce čerstvých VEP z přibližně 7,5 mil. t v roce 2025 na zhruba 0,6 mil. t v roce 2030. Stavebnictví tak bude chybět 1,6 až 2,0 mil. t certifikovaného materiálu ročně. Redeponizace podle § 224 a § 239 stavebního zákona tento výpadek nahrazuje; první případ byl povolen v roce 2025 a další redeponizace začíná v říjnu 2026.
- 2. Extrakční linie – kritické a strategické suroviny.** Při odtěžení a úpravě materiálu lze oddělit frakce s vyšším obsahem hliníku, titanu a stopových prvků. Kaskádový model počítá s primárním získáváním hliníku a titanu, sekundárním získáváním REE a gallia a návratem zbytkového materiálu do stavebnictví.

Odtěžení navíc u lokalit vedených jako chráněné ložiskové území nebrání přístupu k ložisku, ale naopak jej zpřístupňuje. Kritické suroviny tak nejsou konkurencí stavebního využití, nýbrž jeho přidanou hodnotou.

Extrakční linie je ve fázi výzkumu. ASAM je účastníkem projektu TA ČR SIGMA TQ28000005 „Centrum pro kritické suroviny v oběhovém hospodářství“, v jehož pracovním balíčku zaměřeném na VEP spolupracuje s ÚCHP AV ČR. Vzorky z deponie Panský les jsou již v laboratoři. V Ústeckém kraji ASAM připravuje strategický projekt redeponizace s pilotní lokalitou Stodola u Tušimic, podporovaný provozovatelem deponie ČEZ Energetické produkty.

Co je třeba udělat

Další výzva ke strategickým projektům má být vyhlášena ještě letos. Příklad Německa ukazuje, že Komise oceňuje projekty získávání druhotných surovin; Slovensko a Polsko zase dokládají, že úspěšně mohou i menší ekonomiky střední Evropy. Aby Česká republika příště nechyběla, je podle ASAM třeba:

- zahrnout deponie certifikovaných produktů do Surovinové politiky ČR jako evidovaný domácí zdroj stavebních i kritických surovin,
- dokončit povolovací režim deponií a zajistit jeho plynulé provádění po přechodu působnosti k 1. lednu 2027,
- jednoznačně potvrdit právní postavení VEP jako certifikovaných produktů,
- podpořit ověření technologií získávání kritických surovin v poloprovozním měřítku a přípravu tuzemských žádostí do příští výzvy.

ASAM je připravena s ministerstvy, výzkumnými organizacemi a provozovateli deponií spolupracovat na přípravě takového projektu.

Zdroje

- Evropská komise, výběr 46 strategických projektů podle CRMA, 9. 10. 2026 (přehled: Engineering News, Lovguiden, LexisNexis)
- D. Vobořil: Německo získalo nejvíce strategických projektů na kritické suroviny v EU. Česko chybí, Slovensko má dva, 2026
- TITSMPO816 – Souhrnná výzkumná zpráva s pasporty vymezených objektů, TA ČR / MPO, 2021
- Strategie a surovinová politika ASAM pro léta 2026–2032, ASAM, z. s., 2026
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1252 (CRMA)